

อุดมการณ์ในภาพยนตร์เรื่อง “ฉลาดเกมส์โกง” Film Ideologies in “Bad Genius”

ดุษฎี นิลดำ^{1*} ศุภกร ไกรษร² จักรกฤษณ์ กลิ่นเพชร³ และ ณัฐนันท์ เจริญวงษา⁴
Dusadee Nildum^{1*} Suphakon Kaison² Jakkrit Klinpetch³ and Nuttanun Charoenwongsa⁴

^{1*} สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
Department of Advertising and Marketing Communication, Faculty of Management Science,
Suan Sunandha Rajabhat University

^{2, 3, 4} สาขาวิชาการโฆษณาและสื่อสารการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
Department of Advertising and Marketing Communication, Faculty of Management Science,
Suan Sunandha Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: dusadee_ni@ssru.ac.th, suphakon.kai@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอุดมการณ์ที่ปรากฏในภาพยนตร์ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากภาพยนตร์ โดยใช้แนวคิดเรื่องอุดมการณ์ (Ideology) และแนวคิดเรื่องสัญวิทยา (Semiology) ผลการศึกษาพบว่า อุดมการณ์ในภาพยนตร์เรื่อง “ฉลาดเกมส์โกง” ถูกผลิตซ้ำเพื่อธำรงรักษา สร้างความชอบธรรม และสืบทอดอุดมการณ์หลักของระบบทุนนิยม ได้แก่ ความรู้ และเงิน คือ อำนาจในระบบทุนนิยม โดยนักเรียนทุกคนต่างต้องการได้รับคะแนนสอบดี เพื่อแลกกับความต้องการของแต่ละบุคคล และโรงเรียนยังเป็นสถานที่ผลิตซ้ำความสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อสืบทอดอุดมการณ์ ขณะที่อุดมการณ์ต่อต้าน (Counter Ideology) เรื่องเงินค่าบำรุงการศึกษาได้ส่งผลให้ผู้ชมตระหนักถึงปัญหาเรื่องการทุจริตของผู้มีอำนาจจากการเรียกรับผลประโยชน์ในสังคมไทย

คำสำคัญ: อุดมการณ์ ฉลาดเกมส์โกง

Abstract

This research aims to explore ideologies in film, Bad Genius, a Thai big hit movie. The study employs qualitative content analysis method through Louis Althusser's ideology and Roland Barthes' semiotics frameworks. Results reveal that the film uses ideological practices for creating legitimacy and reproduction of capitalism ideology. Power of capitalism is demonstrated by knowledge and money in that all students wish for good grades in exchange of their desire. In addition, school (the educational ideological state apparatus) is still a place for reproduction this ideology while counter ideology is showed with a case of school fees that reflects bribery of authorities in Thailand.

Keywords: Ideology, Bad Genius

1. บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ภาพยนตร์เรื่อง “ฉลาดเกมส์โกง” (Bad Genius) เขียนบทและกำกับการแสดงโดย นัฐวุฒิ พูนพิริยะ เป็นภาพยนตร์ไทยที่ผลิตโดยจอกว้างฟิล์ม และจัดจำหน่ายโดยบริษัทจีดีเอช ห้าห้าเก้า ภาพยนตร์เรื่องนี้ประสบความสำเร็จอย่างสูง นับตั้งแต่ออกฉายใน พ.ศ. 2560 เพราะได้รับทั้งเงินทั้งกล่องจากการเข้าฉายทั้งในประเทศและตลาดต่างประเทศ ภาพยนตร์สามารถทำรายได้รวม 112.15 ล้านบาท ถือเป็นภาพยนตร์ไทยที่ทำรายได้สูงสุดในประเทศไทย ประจำปี พ.ศ. 2560 ขณะที่ตลาดต่างประเทศ ฉลาดเกมส์โกงเป็นภาพยนตร์ไทยที่ทำรายได้สูงสุดตลอดกาลในประเทศฮ่องกง ไต้หวัน กัมพูชา มาเลเซีย และเวียดนาม รวมทั้งเป็นภาพยนตร์ไทยที่ทำรายได้สูงสุดในประเทศจีน จากการเข้าฉายกว่า 7,000 โรงภาพยนตร์ อีกทั้งยังติดอันดับ 6 ภาพยนตร์ที่ทำรายได้สูงสุดทั่วโลก (ข้อมูล ณ วันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2560) ด้วยตัวเลข 16.85 ล้านเหรียญสหรัฐ และมีรายได้รวมจากการฉายทั่วโลก ณ ขณะนั้นสูงถึง 26.88 ล้านเหรียญสหรัฐ หรือราว 889.73 ล้านบาทในต่างประเทศ ทำลายสถิติภาพยนตร์ไทยเรื่ององค์บากที่ทำรายได้ในต่างประเทศ 515 ล้านบาท และชัตเตอร์ กดติดวิญญาณ ที่ทำรายได้ในต่างประเทศ 231 ล้านบาท นอกจากนี้ ภาพยนตร์เรื่องนี้สามารถคว้ารางวัลได้มากที่สุดบนเวทีรางวัลภาพยนตร์แห่งชาติสุพรรณหงส์ จำนวนทั้งสิ้น 12 รางวัล จากการถูกเสนอชื่อเข้าชิงทั้งสิ้น 16 รางวัล (15 สาขา) รวมถึงได้รับคัดเลือกให้เป็นภาพยนตร์ฉายเปิดเทศกาลภาพยนตร์เอเซียนิวยอร์ก (New York Asian Film Festival: NYAFF) ครั้งที่ 16 ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 30 มิถุนายนของปีเดียวกัน และได้รับรางวัลในเทศกาลภาพยนตร์นานาชาติอีกหลายรายการ (วิกิพีเดีย, 2561)

ฉลาดเกมส์โกง เล่าเรื่องของ “ลิน” เด็กนักเรียนหญิงชั้นมัธยมปลายที่เพิ่งย้ายมาเป็นนักเรียนทุนของโรงเรียนกรุงเทพวิปัญญา ด้วยความมุ่งหวังของคุณพ่อของเธอ ซึ่งเป็นคุณครูในโรงเรียนเก่าที่เธอเคยเรียนอยู่ ที่ต้องการให้เธอได้เรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง เพื่อสร้างโอกาสที่เธอจะได้รับการศึกษาต่อในต่างประเทศ เธอได้พบกับ “เกรซ” เด็กนักเรียนหญิงที่เก่งกิจกรรมแต่หัวทึบ แม้ว่าเกรซจะเรียนพิเศษนอกเวลาเรียนกับอาจารย์โสภณ แต่เกรซก็ยังไม่เข้าใจ จนลินต้องช่วยติวข้อสอบให้ และในการสอบวิชาคณิตศาสตร์ ลินจึงได้รู้ความจริงว่า ข้อสอบของอาจารย์โสภณ คือข้อสอบที่ใช้สอนนักเรียนที่เรียนพิเศษด้วยนั่นเอง ลินแอบจดคำตอบของข้อสอบส่งให้เพื่อนสนิทเพียงคนเดียวของเธอในห้องสอบเพื่อให้เกรซได้มีโอกาสแสดงละครของโรงเรียน ตามกฎที่ระบุว่า นักแสดงต้องมีผลการเรียนที่ดีด้วย และจากจุดเริ่มต้นของการโกงข้อสอบ “พัฒน์” เพื่อนชายของเกรซ และเป็นเพื่อนร่วมชั้นเรียนเดียวกันกับลิน ที่มีฐานะระดับมหาเศรษฐี แต่การเรียนไม่เอาอ่าว ได้ยื่นข้อเสนอให้ลินช่วยกลุ่มนักเรียนหัวทึบสอบผ่าน แลกกับคำตอบแบบอย่างงาม พร้อมกับที่ลินได้รู้ความจริงอีกเรื่องว่า นักเรียนทุกคนในโรงเรียนต้องจ่าย “ค่าบำรุงการศึกษา” เพื่อแลกกับการได้เข้าเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง ไม่เว้นแม้แต่ นักเรียนทุนเรียนดีอย่างเธอ ลินจึงได้ตัดสินใจหาวิธีการโกงข้อสอบแบบปรนัย โดยใช้ในตดนตรี เพื่อหาเงินชดเชยกับเงินที่พ่อของเธอต้องจ่ายเป็นค่าบำรุงการศึกษา ขณะที่พ่อของลินเข้าใจว่า ลูกสาวได้เงินพิเศษจากการสอนดนตรี ต่อมาเมื่อขึ้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ลินกับ “แบงค์” นักเรียนทุนอีกคน ได้รับเลือกเป็นตัวแทนของโรงเรียนเข้าร่วมตอบปัญหาและสามารถคว้าชัยชนะประจำสัปดาห์ในรายการโทรทัศน์ Teen Genius แบงค์ ปฏิเสธการรับเงินจาก “โต้ง” ที่ให้ช่วยทุจริตในการสอบข้อสอบแบบปรนัยแบบรวมห้อง รวมถึงนำเรื่องดังกล่าวฟ้องกับครู จนนำไปสู่การเรียกสอบสวนลิน และเมื่อผู้อำนวยการโรงเรียนรู้เรื่องการโกงข้อสอบ จึงได้เชิญผู้ปกครองและตัดสินสิทธิ์การเป็นนักเรียนทุน และสิทธิ์การเป็นตัวแทนของโรงเรียนในการรับทุนให้เปล่าในการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาจนถึงปริญญาเอกจากสถานทูตสิงคโปร์ของลิน เมื่อขึ้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ครอบครัวของพัฒน์ต้องการให้พัฒน์และเกรซไปศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยบอสตัน ประเทศสหรัฐอเมริกา แต่การสอบเข้าเรียนต่อต่างประเทศ นักเรียนชั้นมัธยมปลายต้องสอบข้อสอบ STIC ซึ่งเป็นข้อสอบกลางที่จัดสอบพร้อมกันทั่วโลก เกรซจึงได้ขอร้องลินให้ช่วยเธออีกครั้ง ลินต้องการคำตอบแทนเพื่อเป็นทุนในการไปเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยบอสตันด้วย และในการกิจการโกงข้อสอบครั้งนี้ เธอต้องขอให้แบงค์ช่วยเธอจำข้อสอบ โดยทั้งคู่จะต้องเดินทางไปสอบที่ซิดนีย์ และส่งคำตอบกลับมาให้พัฒน์และเกรซจัดทำเฉลยคำตอบให้กับลูกค้ายินดีจะจ่ายเงินเพื่อแลกกับคำตอบแบบตัวเลือกในประเทศไทย ที่จะเข้าสอบช้ากว่า 4 ชั่วโมง และภารกิจดังกล่าว คือคำตอบแทนราคาแพงที่นำไปสู่บทสรุปสุดท้ายตามทางเลือกของแต่ละคน

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาอุดมการณ์ที่ปรากฏในภาพยนตร์ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาจากภาพยนตร์ โดยใช้แนวคิดเรื่องอุดมการณ์ และแนวคิดเรื่องสัญวิทยา

2. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากภาพยนตร์ โดยใช้แนวคิดเรื่องอุดมการณ์ (Ideology) ของ หลุยส์ อัลธุสซาร์ (Louis Althusser) และแนวคิดเรื่องสัญวิทยา (Semiotics) ของ โรลองด์ บาร์ธส์ (Roland Barthes)

3. ผลการวิจัย

อุดมการณ์ในภาพยนตร์เรื่อง ฉลาดเกมส์โกง

ภาพยนตร์เรื่อง “ฉลาดเกมส์โกง” มีการผลิตซ้ำอุดมการณ์ของระบบทุนนิยมอย่างชัดเจน โดยผู้วิจัยจะสรุปแยกเป็นประเด็นย่อย ดังนี้

เกรซ: ถ้าเราฉลาดได้ครึ่งหนึ่งของแก เราคงไม่มาทำอะไรโง่ๆ แบบนี้

พัฒน: ยิ่งโง่ ยิ่งต้องจ่ายแพง

อุดมการณ์ชุด **ความรู้คืออำนาจ**

รินรดา นิลเทพ (ลิน) บุตรสาวโทนของคุณครูประวิทย์ นิลเทพ เด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ต้องย้ายมาเรียนที่โรงเรียนแห่งใหม่เพราะพ่อของเธอบอกว่า “โรงเรียนนี้ดี เด็กที่จบจากโรงเรียนนี้หลายคนมีโอกาสสอบไปเรียนต่อที่ต่างประเทศ” เธอจึงได้ก้าวเข้ามาสู่รั้วโรงเรียนกรุงเทพวิปัญญา โดยได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดีจากผู้อำนวยการของโรงเรียน แม้ว่าลินจะแสดงอาการลังเลที่จะย้ายมาเรียนในโรงเรียนแห่งใหม่เนื่องจากต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เมื่อเธอพิจารณาถึงรายได้หลักของครอบครัวที่มาจากเงินเดือนของคุณพ่อ แต่เพราะเธอมีผลการเรียนดี เธอจึงได้รับข้อเสนอทั้งทุนการศึกษาและทุนค่าอาหารกลางวัน ต่อมาเธอได้ปรับเปลี่ยนสถานะไปสู่ “คุณครูพีลิน” ที่มีฉากหน้าเป็นคุณครูสอนดนตรี แต่สำหรับเด็กนักเรียนหัวทึบทั้งหลายเธอคือผู้ทรงอิทธิพลที่จะพาให้คนเหล่านั้นมีผลการเรียนที่ดีขึ้น แลกกับการจ่ายค่าตอบแทนความรู้ของเธอ รวมถึงการที่เธอและแบนด์ได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทนของโรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการตอบคำถามในรายการโทรทัศน์ Teen Genius และทั้งคู่ได้รับข้อเสนอของทางโรงเรียนให้มีโอกาสได้รับสิทธิการเป็นตัวแทนของโรงเรียนในการรับทุนให้เปล่าในการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาจนถึงปริญญาเอกจากสถานทูตสิงคโปร์ การมีความรู้จึงเป็นพลังอำนาจที่ส่งให้นักเรียนธรรมดา ฐานะปานกลาง ได้ก้าวขึ้นเป็น “ตัวแทน” หรือ “ผู้ที่ถูกเลือก” ซึ่งนักเรียนคนอื่นๆ ไม่มีโอกาสได้รับ

การผลิตซ้ำอุดมการณ์ดังกล่าว สามารถพิจารณาได้อย่างชัดเจนจากพฤติกรรมของเด็กนักเรียนทุกคนในเรื่องที่ไม่ว่าครอบครัวจะอยู่ในระดับฐานะเศรษฐกิจอย่างไรก็ตาม (รวย-จน) หรือมีระดับสติปัญญาระดับใดก็ตาม (ฉลาด-โง่) แต่ทุกคนล้วนแล้วแต่ตกอยู่ภายใต้อุดมการณ์ของการเชิดชูอำนาจความรู้ ด้วยความพยายามที่จะสอบให้ได้คะแนนสูงๆ และแสวงหาโอกาสการได้เข้าเรียนในสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตามความคาดหวังและชี้นำของผู้ปกครอง ไม่เว้นแม้แต่กลุ่มเด็กนักเรียนหัวทึบที่ต้องยอมจ่ายค่าเรียนพิเศษนอกเวลาเรียนกับอาจารย์ผู้สอน หรือจ่ายเงินเพื่อให้คุณครูพีลินช่วยเหลือในการโกงข้อสอบ รวมถึงการสื่อสารผ่านป้ายผ้าขนาดใหญ่ที่ติดอยู่หน้าตึกของโรงเรียน เพื่อเชิดชูอำนาจความรู้ของนักเรียนทุนเรียนดีอย่างลินและแบนด์ ก็เป็นไปในลักษณะเดียวกับเพลงประจำโรงเรียนที่ปฏิบัติการผลิตซ้ำอุดมการณ์ความรู้คืออำนาจ โดยเฉพาะในตอนแรกที่ว่า “กรุงเทพวิปัญญา เชิดชูความรู้เป็นหนึ่ง” ดังแสดงในภาพประกอบที่ 1

ภาพที่ 1 มาร์ชกรุงเทพทวีปัญญา
ที่มา: นัฐวุฒิ พูนพิริยะ (2560)

แบงค์: แกะทนเรียนไปอีก 4 ปี เพื่อทำงานได้เงินเดือนหลักหมื่น ทำไมวะ? ในเมื่อเราสามารถหาเงินเป็นล้านๆ ได้ตั้งแต่ตอนนี้

อุดมการณ์ชุด เงินคืออำนาจ

เมื่อพิจารณาชุดโครงสร้างความสัมพันธ์ของคู่ตรงกันข้าม (Binary Oppositions) กับลินและแบงค์ ซึ่งเป็นนักเรียนทุนเรียนดีเพราะมีอำนาจเป็นความรู้ แม้ว่าสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวจะไม่ได้ดีมาก “พัฒนา” ก็คือตัวแทนของกลุ่มเด็กนักเรียนหัวทึบ แต่ฐานะทางบ้านดี ที่สามารถบริหารอำนาจของตัวเองด้วยการใช้เงินซื้อทุกอย่าง คำพูดของพัฒนาที่ว่า “ค่าเรียนก็ส่วนค่าเรียน อย่าลืมหาค่าใช้สถานที่ด้วย” และการบริจาคห้องคอมพิวเตอร์ให้กับทางโรงเรียนเพื่อเป็นค่าบำรุงการศึกษา สะท้อนถึงอุดมการณ์ของระบบทุนนิยมอย่างชัดเจน นอกจากนี้ การยื่นข้อเสนอค่าจ้างให้ลินเพื่อช่วยทุจริตการสอบทั้งในโรงเรียนและการสอบระหว่างประเทศ การแสวงหาผู้ร่วมอุดมการณ์ จนสามารถจัดเป็นโครงการสัมมนาเพื่อความเป็นหนึ่งเดียวในการศึกษา รวมถึงการจ้างคนไปทำร้ายแบงค์ จนแบงค์จำต้องเข้าร่วมภารกิจการโกงข้อสอบ STIC ด้วย คือภาคปฏิบัติการที่ชัดเจนของอุดมการณ์ว่า เงินสามารถซื้อทุกอย่างได้

ที่สำคัญ แม้ว่าลินและแบงค์จะเป็นตัวแทนของกลุ่มนักเรียนที่มีความรู้เป็นอำนาจ แต่ในขณะเดียวกันทั้งคู่ก็คือตัวแทนของการผลิตซ้ำอุดมการณ์ที่ช่วยตอกย้ำว่า เงินคืออำนาจด้วย เมื่อลินยอมโกงข้อสอบเพื่อแลกกับเงินจากกลุ่มเด็กหัวทึบ และอุดมการณ์ดังกล่าว ปรากฏอย่างชัดเจนจากคำพูดที่เธอโน้มน้ำหนักแบงค์ให้มาช่วยเธอว่า “การโกง แปลว่าต้องมีผู้เสียประโยชน์ แต่เราได้เงิน คนอื่นได้คะแนน”

ขณะที่ แบงค์ เด็กนักเรียนทุนเรียนดีอีกคนที่ต้องช่วยแม่ทำกิจการร้านซักรีด นอกเหนือจากเวลาเรียนด้วยฐานะทางบ้านที่ไม่ได้ร่ำรวย แบงค์จึงต้องพยายามแสวงหาอำนาจทางความรู้เพื่อเป็นใบเบิกทางไปสู่อนาคต จากข้อเสนอการให้ทุนเรียนดีทั้งในโรงเรียน และทุนจากต่างประเทศ แบงค์แสดงออกอย่างชัดเจน ในบทบาทของเด็กเรียนดี มีความประพฤติดี รังเกียจการทุจริต เขาปฏิเสธข้อเสนอของ “โด่ง” เพื่อนที่เป็นตัวแทนอีกคนของกลุ่มเด็กนักเรียนหัวทึบ แต่ฐานะทางบ้านดี ที่เคยยื่นข้อเสนอให้ช่วยทุจริตการสอบ ด้วยคำพูดโน้มน้ำหนักว่า “มึงให้กูลอกข้อสอบ ค่ะแนนมึงก็ไม่ได้ลดนะ” ซึ่งเป็นอุดมการณ์แบบทุนนิยมที่ไม่ต่างจากลินที่เชื่อว่า เมื่อไม่มีใครเสียผลประโยชน์ก็แปลว่าไม่มีใครผิด แต่แบงค์ปฏิเสธและยังนำเรื่องดังกล่าวไปฟ้องครู จนเป็นเหตุให้ลินถูกระงับทุนการศึกษาและตัดสิทธิ์จากการเป็นตัวแทนของโรงเรียนเพื่อรับทุนจากสถานทูตสิงคโปร์ ต่อมาเมื่อแบงค์ถูกทำร้าย จนพลาดโอกาสไปสัมภาษณ์ทุนเรียนดีจากสถานทูตสิงคโปร์ และลินยื่นข้อเสนอให้แบงค์เข้าร่วมการโกงข้อสอบ STIC ด้วย แม้ว่าแบงค์จะรับรู้ความจริงว่า การที่เขาถูกทำร้ายจนเสียโอกาสที่สำคัญในชีวิตไปเป็นแผนการของพัฒนา แต่แบงค์ก็ยังยอมร่วมภารกิจด้วย ดังคำพูดของแบงค์ที่บอกกับพัฒน์ว่า การสอบชิงทุนเป็นเพียงหนทางเดียวที่จะช่วยเปลี่ยนชีวิต และยกระดับฐานะทางสังคมของแบงค์และแม่ และเมื่อโอกาสดังกล่าวไม่มี

อีกต่อไปแล้ว แบนด์ก็ตัดสินใจได้ไม่ยากที่จะเป็นส่วนหนึ่งของการผลิตซ้ำอุดมการณ์ดังกล่าวที่ว่า “เราจะทำต่ออย่างน้อยก็ยังได้เงิน” ในช่วงสุดท้ายของภาพยนตร์ แบนด์ยังคงผลิตซ้ำอุดมการณ์ด้วยการกลับเป็นฝ่ายชักชวนลินมาร่วมธุรกิจการโกงข้อสอบ GAT/PAT ที่สามารถหาเงินเป็นกอบเป็นกำมากกว่า ด้วยวิธีการที่ปลอดภัยกว่าเดิม เพราะต่อให้ถูกจับได้ว่าทำการทุจริตจริงๆ ก็ไม่ได้รับบทลงโทษที่รุนแรงถึงขั้นติดคุก รวมถึงเมื่อพิจารณาถึงผลตอบแทนที่จะได้รับแล้ว มีความคุ้มค่ากว่าการเรียนจนจบมหาวิทยาลัยเพื่อเป็นพนักงานในบริษัท หรือเป็นแค่เจ้าของร้านรับซักรีด ดังความหมายเชิงสัญลักษณ์ (Connotative Sign) บนป้ายโฆษณาในภาพประกอบที่ 2 “อนาคตแห่งการซักผ้า” คือ ความสะอาดสุจริต แต่เมื่อพิจารณาด้วยคู่ตรงข้าม หากแบนด์เลือกที่จะทำการทุจริต ด้วยการเข้าร่วมธุรกิจการโกงข้อสอบ STIC แบนด์ก็จะมีอำนาจทางการเงินเพื่อปรับเปลี่ยนสถานะทางสังคมของตัวเองและแม่

ภาพที่ 2 ป้ายโฆษณาที่แสดงถึงสัญลักษณ์ของความสะอาดสุจริต
ที่มา: นัฐวุฒิ พูนพิริยะ (2560)

ผู้อำนวยการโรงเรียน: เด็กนักเรียนไม่ใช่จะเรียนอย่างเดียว แต่ต้องประพฤติดีด้วย

อุดมการณ์ชุด โรงเรียนคือสถานที่ผลิตซ้ำความสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อสืบทอดอุดมการณ์

โรงเรียน ไม่ได้เป็นแค่สถานศึกษาที่สอนให้เด็กมีความรู้เพียงอย่างเดียว แต่โรงเรียนกลับเป็นกลไกทางอุดมการณ์ร่วมสมัยของระบบทุนนิยม เพราะเป็นสถานที่ผลิตซ้ำชนชั้นแรงงานและชนชั้นนายทุน รวมถึงเป็นสถานที่ติดตั้งอุดมการณ์ของการแข่งขันโดยวัดจากคะแนนสอบ (กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน, 2551) ความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการศึกษาในสังคมไทยและในบริบทโลก ปรากฏอย่างชัดเจนในภาพยนตร์ เมื่อผู้ปกครองและนักเรียนทุกคนต่างแสวงหาสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียง และยอมรับระบบการวัดผลเพื่อประเมินคุณค่าของแต่ละบุคคล โดยใช้คะแนนสอบเป็นเกณฑ์ สำหรับเด็กนักเรียนที่ไม่ได้มีฐานะร่ำรวย อย่างลินและแบนด์ การเรียนดี (การสอบได้คะแนนดี) จึงเป็นเพียงหนทางเดียวที่จะเปลี่ยนสถานะทางสังคมของตัวเองให้สูงขึ้น และสำหรับเด็กนักเรียนที่หัวทึบ ก็ต้องยอมจ่ายเงินเพื่อแลกกับผลการสอบได้คะแนนดี ดังคำกล่าวของอาจารย์โสภณที่พูดในห้องสอบว่า “วิชาคณิตศาสตร์ ผมเคยเตือนแล้วว่าไม่ถนัด คนที่ไม่เคยมาเรียนพิเศษกับผมแล้วจะมาอะไรกันตอนนี้ มันก็ไม่ทันแล้วละ”

นอกจากนี้ จะพบว่า ตลอดทั้งเรื่องนักเรียนจะถูกกำหนดให้เลือกตอบจากชุดข้อสอบที่มีเพียงแค่ 4 ตัวเลือก จึงอาจกล่าวได้ว่าข้อสอบปรนัย คือ สัญลักษณ์ของการเลือกความถูกต้อง ความดีงาม หรือการได้รับการยอมรับสถานะภายใต้อำนาจของครู ผู้ซึ่งเป็นเจ้าของอุดมการณ์การแข่งขันโดยวัดที่อยู่เหนือกว่าจากคะแนนสอบที่ได้ และเป็นการผลิตซ้ำอุดมการณ์ของการแข่งขันเพื่อที่จะมีสถานะเหนือกว่าทางสังคม หรือเป็น “ผู้ที่ได้รับการคัดเลือก” ดังกรณีของลินกับแบนด์ ที่ผู้อำนวยการโรงเรียนใช้การแข่งขันเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาตัดสินผู้ที่สมควรจะได้รับการเสนอชื่อให้เป็นตัวแทนของโรงเรียนในการรับทุนเรียนต่อจากสถานทูตสิงคโปร์

ประเด็นสำคัญอีกประการของอุดมการณ์ชุด โรงเรียนคือสถานที่ผลิตซ้ำความสัมพันธ์ทางสังคมที่ปรากฏในภาพยนตร์ คือ การทำให้เห็นถึงเรื่องความทุจริตในระบบการศึกษาไทยที่ถูกซ่อนไว้ภายใต้สถาบันทางสังคมที่ยึดมั่นในหลักคุณธรรม และถูกปฏิบัติจนเสมือนเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่เกิดขึ้น (Naturalization) ดังเหตุการณ์ตอนที่อาจารย์โสภณตวาดใส่นักเรียนในห้องสอบอย่างเกรี้ยวกราดว่า “อย่ามาทำซำๆ ในห้องสอบของผม” ในขณะที่ลินหันไปบอกกับเกรซว่า ข้อสอบที่อาจารย์นำมาใช้สอบ ก็คือข้อสอบชุดเดียวกับที่อาจารย์ใช้สอนนักเรียนที่ยอมจ่ายเงินเรียนพิเศษนอกเวลาด้วยนั่นเอง รวมถึงเมื่อผู้อำนวยการโรงเรียนจับได้ว่า ลินรับเงินแลกกับการช่วยเพื่อน

ทจริตในการสอบ จึงได้เชิญผู้ปกครองมาพบเพื่อแจ้งยกเลิกทุนการเรียนที่เคยสนับสนุนทั้งหมด ด้วยอุดมการณ์ทางการศึกษาที่ว่า เด็กนักเรียนไม่ใช่จะเรียนดีอย่างเดียวแต่ต้องประพฤติดีด้วย และโรงเรียนเป็นสถานที่เรียน ไม่ใช่สถานที่เอาไว้หาเงิน ลินได้แสดงอุดมการณ์ต่อต้าน (Counter Ideology) อย่างชัดเจนว่า “การเรียกเก็บเงินค่าบำรุงการศึกษา ก็เป็นการหาเงินของสถานศึกษา” และเงินดังกล่าวก็คือเงินที่ครอบครัวของเธอถูกโรงเรียนโกงไป แม้ว่าในฉากต่อมา คุณครูประวิทย์ได้ให้เหตุผลว่า “ทางโรงเรียนจะผิดได้อย่างไร ในเมื่อพ่อเต็มใจที่จะเป็นคนจ่ายเงิน (ค่าบำรุงการศึกษา) เอง” แต่คำพูดดังกล่าวยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงการทำงานของกลไกทางอุดมการณ์ที่สอดประสานร่วมกัน (Over-determination) ระหว่างโรงเรียนและครอบครัว เพื่อผลิตซ้ำ สนับสนุน และสืบทอดอุดมการณ์การจ่ายค่าบำรุงการศึกษาเพื่อชื้ออนาคตที่ดีให้กับนักเรียนเข้าใหม่ต่อไป

หน้าที่ของอุดมการณ์ในภาพยนตร์เรื่อง ฉลาดเกมส์โกง

เมื่อผู้วิจัยพิจารณาถึงหน้าที่ของอุดมการณ์ในภาพยนตร์เรื่อง ฉลาดเกมส์โกง ผ่านตัวละครหลัก คือ “ลิน” พบว่า

1) การดำรงรักษาอุดมการณ์ทุนนิยม (Status Quo) โดยผู้ชมจะได้รับอุดมการณ์ที่เกิดจากการผลิตซ้ำว่าความรู้คืออำนาจที่ทำให้ลินมีสถานะเป็นที่ยอมรับ และถูกเลือกให้เป็นตัวแทนนักเรียนทุนเรียนดีของทางโรงเรียน แม้ว่าต่อมาเธอจะถูกจับได้ว่าทจริตและเปลี่ยนสถานะเป็นแค่นักเรียนคนหนึ่ง แต่สำหรับกลุ่มเด็กหัวทึบเธอยังคงเป็น “คุณครูฟิลิน” ที่มีอำนาจในการพากลุ่มนักเรียนหัวทึบให้ได้รับคะแนนสอบที่ดีขึ้นทั้งในห้องเรียนและการสอบ STIC เพื่อเข้าศึกษาต่อในต่างประเทศ ลินได้ผลิตซ้ำอุดมการณ์ของเงินคืออำนาจ เมื่อเธอตัดสินใจทำภารกิจโกงข้อสอบเพื่อแลกกับคำตอบแทนจากกลุ่มเด็กหัวทึบ โดยเงินค่าความรู้ดังกล่าว ก็คืออำนาจที่จะส่งให้เธอได้มีโอกาสไปเรียนต่อระดับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ เช่นเดียวกับพัฒน์และเกรซ แม้ว่าเธอจะไม่ได้เกิดมาในครอบครัวที่ร่ำรวย ลินได้ผลิตซ้ำอุดมการณ์ชุดโรงเรียนคือสถานที่ผลิตซ้ำความสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อสืบทอดอุดมการณ์ แม้ว่าเธอจะไม่เห็นด้วยกับการเก็บเงินค่าบำรุงการศึกษา แต่ในท้ายที่สุดแล้ว เธอยังคงยอมรับบทบาทของการเป็นนักเรียนโรงเรียนกรุงเทพวิปัญญา และผลิตซ้ำอุดมการณ์ทางการศึกษาที่ผู้อำนวยการโรงเรียนได้เคยพูดกับเธอว่าเด็กนักเรียนไม่ใช่จะเรียนดีอย่างเดียว แต่ต้องประพฤติดีด้วย โดยลินเลือกที่จะเรียนต่อคณะครุศาสตร์ และให้คำตอบในการสอบสัมภาษณ์เพื่อเข้าศึกษาต่อว่า “เธอต้องการเป็นครูเหมือนพ่อ จะได้ใช้ความรู้ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด”

2) อุดมการณ์สร้างคำอธิบาย (Explanation) สร้างอัตลักษณ์ (Interpellation) และความชอบธรรมให้กับลินต่อความสัมพันธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น ผู้ชมจะรับรู้ โดยปราศจากคำถามว่า เพราะลินมีความรู้เป็นอำนาจ เธอจึงได้รับทุนเรียนดี และสมควรได้รับเงินค่าตอบแทนในฐานะของ “คุณครูฟิลิน” เพื่อช่วยให้เด็กหัวทึบคนอื่นๆ มีผลการเรียนที่ดีขึ้น รวมถึงคล้อยตามกับการให้เหตุผลว่า เธอไม่เห็นด้วยกับการถูกตัดสิทธิ์จากสถานะ “ผู้ที่ได้รับการคัดเลือก” เพื่อเป็นตัวแทนของโรงเรียนในการรับทุนเรียนต่อจากสถานทูตสิงคโปร์ เพราะเธอเคยให้แต่เพื่อนลอกข้อสอบ แต่เธอไม่เคยลอกข้อสอบใคร รวมถึงอาจจะรู้สึกเสียใจ เมื่อเธอปฏิเสธที่จะไปเรียนต่อกับพัฒน์และเกรซ พร้อมกับคำกล่าวทิ้งท้ายว่า พัฒน์และเกรซคงต้องช่วยเหลือตัวเอง เพราะการเรียนต่อระดับมหาวิทยาลัยไม่มีข้อสอบปรนัย และเมื่อเปรียบเทียบชุดโครงสร้างความสัมพันธ์ของคู่ตรงกันข้ามของลินกับแบงค์ ผู้ชมจะเข้าใจได้ไม่ยากถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างตัวละครทั้งสองตัว ลินจึงเป็นทั้งเพื่อนที่เข้าร่วมกิจกรรมการตอบคำถามในรายการโทรทัศน์ Teen Genius เป็นคู่แข่งที่จะถูกคัดเลือกเพื่อเป็นตัวแทนของโรงเรียนในการรับทุนเรียนต่อจากสถานทูตสิงคโปร์ เป็นผู้ยื่นข้อเสนอให้แบงค์เข้าร่วมภารกิจโกงข้อสอบ STIC และเป็นผู้ปฏิเสธความสัมพันธ์ว่าเธอไม่รู้จักแบงค์ เมื่อแบงค์ถูกจับได้ว่าทจริตการสอบ STIC รวมถึงสนับสนุนเธอเมื่อกล่าวปฏิเสธข้อเสนอของแบงค์ที่ต้องการให้เธอเข้าร่วมภารกิจโกงข้อสอบ GAT/PAT

แม้ว่าลินจะเคยเป็นนักเรียนทุนเรียนดีที่ได้รับการยกย่องชื่นชม จนถูกจับได้ว่าเธอช่วยเพื่อนทจริตการสอบ โดยเรียกรับคำตอบแทน เป็นจอมวางแผนในการโกงข้อสอบ STIC และเธอต้องการเป็นครู เพื่อสอนให้นักเรียนเป็นทั้งคนเก่งและคนดีในท้ายที่สุด การปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมของลินในช่วงเวลาต่างๆ ไม่ได้ส่งผลให้ผู้ชมเกิดความสงสัยหรือตั้งคำถามกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เนื่องจากอุดมการณ์ได้สร้างคำอธิบาย (Explanation) อัตลักษณ์ (Interpellation) และความชอบธรรมให้กับลินในการรักษาความสัมพันธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น

4. อภิปรายผลและสรุปผลการศึกษา

4.1 สรุปผลการสืบทอดอุดมการณ์ทุนนิยมในภาพยนตร์เรื่อง ฉลาดเกมส์โกง

ผลการศึกษาพบว่าอุดมการณ์ในภาพยนตร์เรื่อง “ฉลาดเกมส์โกง” ถูกผลิตซ้ำเพื่ออำรงรักษาสร้างความชอบธรรม และสืบทอดอุดมการณ์หลักของระบบทุนนิยม ได้แก่ ความรู้ และเงินคืออำนาจในระบบทุนนิยม โดยนักเรียนทุกคนต่างต้องการได้รับคะแนนสอบดี เพื่อแลกกับความต้องการของแต่ละบุคคล เช่น ทุนการศึกษา (ลินและแบงค์) รถยนต์คันใหม่ (พัฒน์) การได้แสดงละครโรงเรียน (เกรซ) การได้เรียนต่อต่างประเทศ (ทุกคนที่สอบ STIC) เป็นต้น

นอกจากนี้ โรงเรียนยังเป็นสถานที่ผลิตซ้ำความสัมพันธ์ทางสังคม ดังกรณีของลินที่เคยใช้โรงเรียนเป็นสถานที่หารายได้จากความรู้ของเธอ แต่ในท้ายที่สุด ผู้สร้างได้ผลิตซ้ำอุดมการณ์ผ่านคำพูดและการกระทำของลินว่า โรงเรียนเป็นสถานที่สร้างเด็กเรียนดี และคนดีเข้าสู่สังคม เมื่อลินเลือกที่จะสารภาพความผิดในการโกงข้อสอบ STIC และตั้งใจที่จะเป็นครูที่ดีเพื่อสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม โดยที่ผู้ชมไม่รู้สึกลงใจต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตัวละครในเรื่องดังกล่าวว่าเกิดขึ้นเพราะการได้รู้ซึ่งแล้วว่าการทุจริต ทำให้เธอเกือบต้องสูญเสียทุกอย่างทุกอย่างไป ได้เงินเท่าไร ก็ไม่คุ้มกันอีกแล้ว หรือเพราะพ่อของเธอที่อยู่สนับสนุนให้เธอเลือกทำแต่สิ่งที่ดี ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Althusser ที่เสนอว่า อุดมการณ์นั้นได้ถูกบรรจุไว้แล้วในจิตไร้สำนึกของเรา และจากการทำงานของกลไกทางอุดมการณ์ที่สอดประสานร่วมกัน (Over-determination) ระหว่างสถาบันทางสังคมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว วัดหรือโรงเรียนที่ผลิตซ้ำอุดมการณ์คนดีของสังคมอยู่ตลอดเวลา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากภาพยนตร์เรื่อง “ฉลาดเกมส์โกง” ซึ่งเป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่งที่มีบทบาทในการอำรงรักษา ผลิตซ้ำ และสืบทอดอุดมการณ์ทางสังคมเช่นเดียวกัน

ขณะที่ผู้ชมจะถูกป้อนชุดความคิดให้คล้อยตามอุดมการณ์ในภาพยนตร์ โดยปราศจากคำถาม หรือความเห็นแย้งต่อเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น เนื่องจากอุดมการณ์ในภาพยนตร์ได้สร้างคำอธิบาย สร้างอัตลักษณ์ และความชอบธรรมให้กับเรื่องราวที่ปรากฏ

สำหรับการแสดงออกของลินที่ผลิตอุดมการณ์ต่อต้าน (Counter Ideology) ต่อปัญหาเรื่องเงินค่าบำรุงการศึกษาได้กระตุ้นให้ผู้ชมตระหนักถึงปัญหาเรื่องการทุจริตของผู้มีอำนาจในหน่วยงานที่สามารถเรียกผลประโยชน์ (โดยเฉพาะสถาบันการศึกษา) ที่ทุกๆ คนมองว่าเป็นเพียงเรื่องปกติที่เกิดขึ้นในการรับนักเรียนเข้าใหม่ แต่แท้ที่จริงแล้วมันก็คือการโกงรูปแบบหนึ่ง เพราะครอบครัวของนักเรียนเข้าใหม่ ต้องเสียผลประโยชน์ (รายได้ของครอบครัว) จากการจ่ายเงินดังกล่าว เช่นเดียวกับการทุจริตการสอบที่ลินทำเพื่อแลกกับเงิน ที่แม้ว่าเธอจะให้เหตุผลว่า เธอให้เพื่อนลอกข้อสอบ แต่เธอไม่เคยลอกข้อสอบใคร และเธอได้เงิน เพื่อนได้คะแนน โดยไม่มีใครเป็นผู้เสียประโยชน์ แต่แท้ที่จริงแล้ว อุดมการณ์ดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่ออุดมการณ์หลักของโรงเรียนที่มีหน้าที่ผลิตอุดมการณ์การสร้างคนเก่งและคนดีเข้าสู่สังคม โรงเรียนจึงเป็นผู้เสียประโยชน์จากพฤติกรรมดังกล่าว ซึ่งอาจเสียชื่อเสียงจากผลผลิตทางการศึกษาที่ด้อยคุณภาพ และในท้ายที่สุดแล้ว จะส่งผลกระทบต่อครอบครัวของเธอเอง ดังที่ปรากฏในภาพยนตร์ว่า การทุจริตของเธอ ทำให้เธอถูกตัดสิทธิประโยชน์ต่างๆ จากการเป็นนักเรียนทุนเรียนดีของทางโรงเรียนที่เธอเคยได้รับ และพ่ออาจจะต้องขายรถเพื่อนำมาใช้จ่ายเป็นค่าเล่าเรียนของเธอ

4.2 ข้อเสนอแนะของงานวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นเพียงงานวิจัยเบื้องต้นที่จำกัดอยู่เพียงแนวคิดเรื่องอุดมการณ์เป็นหลัก การศึกษาในอนาคตจึงควรศึกษาด้วยแนวคิดเชิงวิพากษ์หรือทฤษฎีอื่นๆ อาทิ การพิจารณาจากตัวบท หรือองค์ประกอบต่างๆ ของภาพยนตร์เพิ่มเติม เนื่องจากผู้วิจัยพบว่า ในภาพยนตร์มีการใส่สัญลักษณ์/รหัสต่างๆ ปรากฏอยู่หลายฉาก ดังเช่น ภาพสะท้อนของลินและแบงค์ในกระจก ภาพฉากหลังที่มีความมืดทึบและสว่างโล่ง การใช้อุปกรณ์การสอบทั้งดินสอ 2B และยางลบมาเป็นเครื่องมือในการโกงข้อสอบ การตั้งชื่อเรียกข้อสอบ STIC (เพื่อสื่อถึง Ethic) ชื่อของโรงพิมพ์ชื่อตรงพานิช เครื่องหมายลูกศรและกากบาทบนสะพานลอย ร้านซักผ้า และกองขยะ เป็นต้น รวมถึงหากมีการศึกษาความคิดเห็นหรือการรับรู้ของผู้รับชมต่อการตีความสารจากภาพยนตร์เพิ่มเติม ย่อมนำไปสู่ข้อค้นพบใหม่ๆ ในภาพยนตร์ที่แตกต่างไปจากบทสรุปของงานวิจัยครั้งนี้

5. เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา เกิดดี. (2551). การวิจารณ์ภาพยนตร์แนวอิงบริบท. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาทฤษฎีและการวิจารณ์ภาพยนตร์เบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: โรงพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2557). แนวคิดเรื่องการสื่อสารในฐานะกลไกทางอุดมการณ์ของอัลดูแซร์. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาปรัชญาวิทยาศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร*. นนทบุรี: โรงพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. (2551). *สายธารแห่งนักคิดทฤษฎี เศรษฐศาสตร์การเมืองกับสื่อสารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- กำจร หลุยยะพงศ์. (2556). *ภาพยนตร์กับการประกอบสร้าง: สังคม ผู้คน ประวัติศาสตร์ และชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฐานิดา บุญวรรณ. (2559). บทบรรณาธิการ. *วารสารสังคมศาสตร์*, 12(2), 1-9.
- ณัฐ วิไลลักษณ์. (2560). [ออนไลน์]. *สรุปแล้วใครโกงใคร? ในตลาดเกมส์โกง*, สืบค้นจาก <https://themomentum.co/who-are-real-bad-geniuses/>
- วชิรวิทย์ คงคาลัย. (2560). [ออนไลน์]. *ตลาดเกมส์โกง: เกะประเด็นปัญหาการศึกษา*. สืบค้นจาก <https://www.the101.world/chalard-games-goeng>
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2561). [ออนไลน์]. *ตลาดเกมส์โกง*. สืบค้นจาก <https://th.wikipedia.org/wiki/ตลาดเกมส์โกง>.
- Rabbit Daily. (2560). [ออนไลน์]. *'ตลาดเกมส์โกง' เมื่อหนึ่ง ... ทำหน้าที่ดีแม้ความล้มเหลวของระบบการศึกษาไทย*, สืบค้นจาก <https://today.line.me/th/pc/article/ตลาดเกมส์โกง+เมื่อหนึ่ง+ทำหน้าที่ดีแม้ความล้มเหลวของระบบการศึกษาไทย-6847da61a67e7777df43297c21dd8bd17135bda519c8678f2f4322b497e165f4>

ผู้เขียน

อาจารย์ ดร.ดุษฎิ นิลดำ

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการโฆษณาและสื่อสารการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

การศึกษา:

นิเทศศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต (การโฆษณา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
นิเทศศาสตรบัณฑิต (การโฆษณา) มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

นาย ศุภกร ไกรษร

นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการโฆษณาและสื่อสารการตลาด กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

การศึกษา:

กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี นศ.บ. (การโฆษณาและสื่อสารการตลาด)

นาย จักรกฤษณ์ กลิ่นเพชร

นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการโฆษณาและสื่อสารการตลาด กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

การศึกษา:

กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี นศ.บ. (การโฆษณาและสื่อสารการตลาด)

นาย ณัฐนันท์ เจริญวงษา

นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการโฆษณาและสื่อสารการตลาด กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

การศึกษา:

กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี นศ.บ. (การโฆษณาและสื่อสารการตลาด)

